

Entrevista a Francisco Delgado

«L'ensenyament està privatitzat per culpa de la Llei orgànica d'educació»

El professor de la Universitat de València Ángel San Martín dialoga amb Francisco Delgado, president d'Europa Laica, que va participar-hi el passat mes d'abril en les III Trobades d'Intercanvi d'Experiències Educatives Universitat-Secundària. Delgado ha estat diputat en les corts constituents l'any 1977 i senador pel Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE), formació que abandonà l'any 2000. També fou dirigent de la Unió General de Treballadors (UGT), president de la Confederació Espanyola d'Associacions de Pares d'Alumnes (CEAPA) i membre del Consell Escolar de l'Estat. Ara, al capdavant d'Europa Laica, una associació espanyola que defensa el pluralisme ideològic i la laïcitat de l'estat, reivindica que s'ha d'educar sense dogmes, amb un escrupolós respecte pels drets humans.

Ángel San Martín

Per què la religió té una presència tan consistent, tan irrevocable, malgrat els pocs practicants que hi ha a l'estat espanyol?

Les esglésies en general, les religions –i les monoteistes i les abrahàmiques en particular, que són el cristianisme, el judaisme i l'islam–, es troben molt a gust en moments de grans problemes socials, perquè ells dominen i controlen molt bé aquests temps de la història. Per exemple, avui a Espanya una associació religiosa com Càritas arriba al 75% del suport popular, mentre que els sindicats que han recolzat la democràcia, només al 18%, i quant als partits no cal ni parlar-ne. És absurd. En realitat, les religions sempre intenten aconseguir beneficis econòmics i beneficis en l'àmbit de l'ensenyament, en el control dels xiquets i xiquetes, sobretot d'una edat molt primerenca, quan es poden formar o deformar les consciències, perquè després capgirar la cosa és més difícil. Els infants naixen lliures, i entre els cinc i els nou anys s'acaba de formar la consciència.

La consciència moral.

Fonamentalment la consciència moral. I aquesta etapa és primordial. Per això a l'església catòlica, concretament a Espanya, li interessa molt controlar l'educació.

I com la controla?

Bé, doncs per mitjà dels acords amb la Santa Seu en l'àmbit de l'ensenyament. En aquests acords es diu, per exemple, que res en l'àmbit de l'ensenyament anirà contra la moral cristiana, que ha d'haver-hi religió als

centres escolars no universitaris en el mateix pla que qualsevol altra assignatura científica i humanística. Amb aquesta finalitat, un batalló de persones designades pels bisbats pul-lulen pels centres impartint religió. Als centres de titularitat pública van a classe de *Religió* menys del 45% de la població escolar. Al nord hi ha comunitats com el País Basc on el curs passat, en 17 instituts cap escolar va demanar l'assignatura de *Religió*.

I a pesar d'això tenien professor?

Sí. I una qüestió molt curiosa: alguns sindicats de classe fins i tot han acceptat la possibilitat que aquestes persones designades pels bisbats puguen completar horaris impartint altres assignatures afins. I de fet, molts directors certifiquen a les persones que imparteixen *Religió* que han fet horari complet, quan en realitat no és així. Això altera bastant el nombre real d'alumnes que van a *Religió*, perquè en la pràctica n'hi ha moltíssims menys dels que realment figuren en les estadístiques.

Què opineu del fet que només l'ensenyament públic patisca ara les retallades pressupostàries?

Aquest és el gran problema del país. La concertada dogmàtica rep subvencions de l'estat, mentre que es retalla poderosament l'escola rural. L'església ha estat demanant que es consideren els centres religiosos d'educació com a entitats d'iniciativa social. Ni tan sols en l'època de la dictadura van ser considerats així. Ho han aconseguit amb la Llei orgànica d'educació (LOE), la que tenim ara, on en l'article 108.4 es consideren servei públic d'educa-

«Els estudis humanistes i de formació del professorat han de passar per qüestions purament científiques, no per la moral determinada d'una religió concreta, siga catòlica o no»

© Miguel Lorenzo

Francisco Delgado, president d'Europa Laica, a la plaça del Patriarca de València.

ció els centres de titularitat pública i els centres privats concertats. És una vergonya. En l'època de Felipe González es va arribar a plantejar el tema dels concerts amb els centres privats. Això va ser un pas enrere important amb vista al futur. Alguns equips ministerials van caure perquè s'oposaven a aquesta hipòtesi. Perquè pretenien que es construïren prou escoles públiques per poder atendre la major part de l'alumnat i no es va fer així.

Va ser el problema de Maravall, no?

Aquest és un dels problemes grans que va haver-hi dins del partit. I ara estem en una situació en què el 33% de l'alumnat assisteix a centres privats concertats, dels quals el 90% són d'ideologia catòlica i això és més greu que la presència de la religió a l'escola pública.

I som quasi l'únic país europeu on es reforça la xarxa privada.

Som l'únic país de l'OCDE on es finança al 100% l'ensenyament privat religiós, i està demostrat que en un país que té dues xarxes, hi baixa moltíssim la qualitat educativa. L'ensenyament està privatitzat per culpa de la Llei orgànica d'educació (LOE). El que pretén la LOMQE és modificar parcialment la LOE per estrènyer encara més i legalitzar el que ja és un fet, que és privatitzar la gestió de l'ensenyament, com es fa a la Comunitat de Madrid.

La LOMQE dona a l'assignatura de Religió el mateix valor curricular i acadèmic que qualsevol altra, i per tant entra en les mitjanes d'avaluació.

Jo sóc certament optimista, perquè hi ha sentències del Constitucional italià, de l'espanyol, del Tribunal Suprem i de l'Audiència Nacional dels anys 80, que diuen amb tota claredat –i això es portarà al Tribunal dels Drets Humans també– que els drets d'unes persones no poden generar una obligació envers altres persones. I per tant, els passos que facen cap enrere els desfaran els tribunals. De fet, el Consell d'Estat fa un advertiment molt dur respecte a aquest tema i diu que no es pot crear una obligació a un alumne pel dret que tinguen uns altres d'anar a classe de Religió.

Des de l'època de la Transició, a l'escola hi ha estat present la dialèctica religió vs. ètica. També heu comentat que en aquella època no es va resoldre l'alta clericalització de l'estat.

Les religions tracten d'imposar la seua moral particular –amb unes determinades finalitats– al conjunt de la ciutadania. I en alguns casos aquesta moral coincideix amb l'ètica de tots els ciutadans; en altres casos, no; sobretot quan eliminen drets a altres grups com a les dones o als homosexuals. La moral de les religions es basa en uns dogmes, una forma d'entendre el món, de manipular-lo. I l'ètica és universal; l'ètica és de tots els ciutadans, creients i no creients. Per això, cal practicar l'ètica en l'àmbit de l'ensenyament, de forma transversal i fins i tot com a assignatura per reforçar valors de convivència, de solidaritat i de justícia. La moral religiosa no promou tots aquests valors. Promou la caritat i un altre tipus de valors totalment diferents. Potser el més greu és que les dones no

Ángel San Martín i Francisco Delgado, a l'edifici històric de La Nau.

tenen els mateixos drets que els homes en quasi totes les religions. Fa uns quants anys, quan el partit socialista encara estava en el poder, vaig dir a algun ministre –i a altres persones del mateix govern– que totes les polítiques d'igualtat i els diners que s'hi gastava l'estat, els llançaven, perquè s'acceptava que als col·legis catòlics es combateren eixes polítiques.

Com valoreu la presència dins del sistema escolar de tants grups integristes –Camí neocatecumenal, Legionaris, Opus...– els quals en algun cas, com ací a València, arriben a proposar la modificació del caràcter propi de l'ideari d'un centre?

El clergat disminueix a passos de gegant, els seminaris estan buits i són ben poques les persones que accedeixen al sacerdoci. Per això s'han configurat col·lectius de seglars molt potents al llarg de les últimes dècades, fomentats pel Vaticà, per la cúria romana. Per exemple, els seguidors del Camí Neocatecumenal, coneguts com a Quicos, són una de les sectes catòliques de més poder i que atrapa molts joves.

Amb molta capacitat de mobilització.

I amb molt de suport per part del Vaticà. De fet, Quico Argüello, el fundador, és l'únic seglar que participa en assemblees de bisbes al Vaticà i té moltíssim poder. L'església catòlica encara és l'única entitat privada que figura en la Constitució espanyola, tot i ser una simple associació de creients, res més. Passa el mateix amb la creació d'aules de teologia en algunes universitats. No té sentit. Tot això ha de quedar fora de la universitat, almenys de la universitat pública. En aquests moments, totes les dades sociològiques indiquen que només es consideren vinculats

d'alguna manera a l'església catòlica un de cada tres ciutadans i que practiquen el dogma catòlic un de cada quatre. I si ens fixem en les persones de menys de 40 anys, practiquen la religió catòlica el 9% dels joves i només s'hi senten vinculats el 21%. No obstant això, el que hem dit al principi, aprofitant-se de la crisi i de la pobresa, estan fent créixer Càritas o Intermón-Oxfam, així l'església catòlica redimeix els seus pecats.

Què li diríeu al degà de la Facultat de Magisteri de la Universitat de València, que és potser l'única que no imparteix al seu professorat de primària *Didàctica de la religió* ni res que tinga a veure amb la religió catòlica?

No hi ha cap departament de religió ni hi ha professorat de religió?

No res.

Doncs, és un exemple que han de seguir totes les universitats.

Quins arguments li donaríeu perquè es defensara quan l'ataquen, fins i tot des de dins de la mateixa Universitat?

És molt senzill. Els estudis humanistes i de formació del professorat han de passar per qüestions purament científiques, no per la moral determinada d'una religió concreta, siga catòlica o no. I per tant, és perfecte que en un àmbit universitari la religió no forme part dels plans d'estudi. Perquè, a més a més, en algunes facultats es vulnera la Constitució, ja que als estudiants que entren a la carrera els informen de manera molt sibil·lina que aquells que no s'apunten optativament a classe de *Religió* tindran moltes dificultats a trobar feina en col·legis catòlics. Per això, molts joves, si volen treballar, han de passar per la pedra. Això que fa el degà és magnífic i cal prendre'n bona nota. ■